

Філас Віктор Миколайович, доктор історичних наук зі спеціальності 07.00.06 «Історіографія, джерелознавство та СІД», доцент, професор кафедри дизайну

Освіта

Закінчив Запорізький державний університет у 2002 за спеціальністю «Історія», отримав диплом спеціаліста. У 2008 р. захистив кандидатську дисертацію «Журнал Министерства государственных имуществ» як джерело з соціально-економічної історії Південної України» (диплом кандидата наук виданий 23.04.2009). У 2019 р. захистив докторську дисертацію на тему: «Живопис та графіка як джерело з історії Південної України останньої чверті XVIII – середини XIX ст.» (диплом доктора наук виданий 15.10.2019)

Членство в наукових та громадських організаціях

- Запорізьке наукове товариство ім. Я. Новицького
- Науково-методична рада охорони культурної спадщини Запорізької обласної державної адміністрації
- Науково-методична рада Василівського державного історико-архітектурного музею-заповідника «Садиба Попова»
- Наглядова рада Благодійного фонду «Василівський замок»
- Міжнародна асоціація гуманітаріїв

Гранти, стипендії

- Грант на стажування в Європейському університеті в Санкт-Петербурзі 2012 р. (Open Society Foundations, HESP mobility program, grant number 30016487)
- Дослідницька стипендія Канадського інституту українських студій (2015-2016 рр.)
- Дослідницький грант Німецького історичного інституту у Варшаві (2018)
- Дослідницька стипендія Канадського інституту українських студій (2020-2023 рр.)

Досягнення

Автор 50 наукових праць, з яких: монографій – 2; колективних монографій – 4; публікацій у фахових наукових виданнях України – 31 (у тому числі 1 у періодичних виданнях, які включені до наукометричних баз, рекомендованих МОН, зокрема SCOPUS та Web of Science); тези доповідей у матеріалах конференцій – 13.

Основні публікації за профілем кафедри:

Монографія

Філас В. М. Візуальне освоєння Північного Причорномор'я останньої чверті XVIII – середини XIX ст.: джерелознавчий аналіз / В. М. Філас. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2018. 460 с.

Статті:

Філас В. М. Візуальна репрезентація Олександрівська у творчій спадщині І. К. Айвазовського / В. М. Філас // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. Вип. 43. С. 313–317.

Філас В. М. Альбом гравюр П. Сумарокова до видання «Досугов кримського судьи, или второе путешествие в Тавриду»: авторська та сюжетна атрибуція / В. М. Філас // Scriptorium nostrum. Електронний історичний журнал. Херсон, 2017. Вип. 2 (8). С. 178–185. URL: <http://sn.kspu.edu/index.php/sn/article/view/210>.

Філас В. М. Візуальний «сплеск» у Північному Причорномор'ї у 20–40-ві рр. XIX ст.: сутність та виконавці / В. М. Філас // Гуманітарний вісник: всеукр. зб. наук. праць (Серія : Історичні науки). Число 28. Вип. 12 / М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси : ЧДТУ, 2018. С. 119–127.

Філас В. М. Відпочинок, шинок та жінка у подорожньому побуті чумаків (за картинами І. К. Айвазовського) / В. М. Філас // Народознавчі зошити : наук. журн. / НАНУ, Ін-т народознав. НАН України. Львів, 2018. № 4 (142). С. 907–912.

Філас В. М. Корпус візуальних джерел північно-причорноморської експедиції А. Демідова 1837 р.: формування та збереження / В. М. Філас // Scriptorium nostrum. Електронний історичний журнал. Херсон, 2018. Вип. 1 (10). С. 117–128. URL: <http://sn.kspu.edu/index.php/sn/article/view/295/241>

Філас В. М. Особливості використання творів живопису та графіки в студіях з історії Північного Причорномор'я / В. М. Філас // Гілея : науковий вісник. Збірник наукових праць. Київ : Вид-во «Гілея», 2018. Вип. 133 (6). С. 42–45.

Філас В. М. Північне Причорномор'я у тиражній графіці останньої чверті XVIII ст. – початку XIX ст. / В. М. Філас // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. Вип. 50. С. 395–403.

Філас В. М. «Візуальне освоєння» Дніпра та Дніпровських порогів у художніх практиках кінця XVIII – першої половини XIX ст. / В. М. Філас // Етнічна історія народів Європи : Збірник наукових праць / Київський нац. ун-тет. ім. Т. Г. Шевченко. Київ, 2018. Вип. 56. С. 32–36.

Філас В. М. Графічні джерела з історії Північного Причорномор'я в архівних зібраннях / В. М. Філас // Історичні і політологічні дослідження. Науковий журнал / Донецький нац. ун-тет ім. В. Стуса. Вінниця, 2018. № 1 (62), 2018. С. 7–18.

Філас В. М. Маніпуляція візуальними образами в ідеологічних концепціях, або як «відбілювали» імідж Г. Потьомкіна / В. М. Філас // Схід = East : аналіт.-інформ. журн. / Укр. культурол. центр [та ін.]. Київ : Укр. культурол. центр, 2018. № 4 (156) липень-серпень 2018. С. 103–106.

Філас В. М. Візуальні джерела з історії Північного Причорномор'я останньої чверті XVIII – середини XIX ст. в зібраннях Російського Музею та

Державного Ермітажу / В. М. Філас // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Історичні науки: збірник наукових праць. № 1 (45), червень 2018. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. С. 109–113.

Філас В. М. Візуалізація економічного потенціалу Північного Причорномор'я в останній чверті XVIII ст.: досвід перших науково-польових експедицій / В. М. Філас // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Львів : Вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2018. Вип. 15. С. 34–39 (Гуманітарні науки).

Філас В. М. Особливості формування тиражної графіки, створеної за причорноморськими ілюстраціями О. Раффе / В. М. Філас // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. Вип. 1. Ч. 2. С. 125–130.

Філас В. М. Художні проєкції Криму у роботах Х. Гейслера: формування, структура сюжету та проблеми атрибуції / В. М. Філас // Наукові записки з української історії : збірник наукових статей / Переяслав-Хмельницький держ. ун-т ім. Г. Сковороди. Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.) : Домбровська Я.М., 2018. Вип. 43. С. 42–48.

Філас В. М. Ворог чи друг?: художньо-графічне сприйняття Північного Причорномор'я у XVI – останній чверті XVIII ст. / В. М. Філас // Воєнно-історичний вісник. Збірник наукових праць Національного університету оборони України. Київ : ЦП «Компринт», 2018. №1 (27). С. 61–65.

Філас В. М. Сюжетна атрибуція візуальних джерел з історії Північного Причорномор'я останньої чверті XVIII ст. – середини XIX ст. / В. М. Філас // Записки історичного факультету 29 випуск 2018 : збірник наукових праць. Одеса : Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, 2018. С. 199–209.

Філас В. М. Візуальне освоєння Північного Причорномор'я в останній чверті XVIII ст.: особливості та персоналії / В. М. Філас // Дзяло. Е-списание в областта на хуманитаристиката за българистични изследвания в периода X–XXI век. Год. VI, 2018, брой 12. URL: http://www.abcdar.com/magazine/XII/Filas_1314-9067_XII.pdf

Філас В.М. Спіцин Ю.П. Види Хортиці в 1845 р.: «провінційний погляд олександрівського художника В.Хіжняка. Збірник матеріалів науково-практичної конференції. Запоріжжя: АА Тандем. 2021 . С. 423-428.

Статті в Scopus, Web of science

Філас В. Северное Причерноморье на картушах географических карт XVI – XVIII ст. : особенности европейского восприятия образа. *Материалы по истории и археологии Северного Причерноморья*. №13, 2021.

Filas V. Tradition of european perception of the Northern Black Sea region and its population at the time of antiquity and the middle ages. *East European Historical*

Bulletin. Drohobych: Publishing House "Helvetica", 2018. Issue 8. P. 8-17. Copernicus.

Конференції

Научная конференция «Ломоносовские чтения» (Севастополь, 26–28 апреля 2011 г.) *Доповідь: «Гибель турецкого флота в Чесменском бою» Я. Ф. Хаккерта как исторический источник.*

Научная конференция «Ломоносовские чтения» (Севастополь, 25–26 апреля 2012 г.) *Доповідь: Подготовка к Чесменскому бою: воспоминания офицеров в интерпретации художника Я. Ф. Хаккерта.*

Научная конференция «Ломоносовские чтения» (Севастополь, 25–26 апреля 2013 г.) *Доповідь: Новый источник по истории Патрасского сражения.*

Всеукраїнська науково-практична конференція пам'яті професора А.В. Бойка «Історія Степової України XVII–XXI століття» (Запоріжжя, 6 червня 2014 р.) *Доповідь: І.К. Айвазовський та Олександрівськ*

Всеукраїнська наукова конференція «V Новицькі читання» (Запоріжжя, 17 жовтня 2014 р.) *Доповідь: Повсякденність народів Криму у гравюрах Х.Г. Гейслера.*

Наукова конференція «По той бік Дніпра: вплив контраверсійних образів іншого українця на формування ментальних кордонів» (Запоріжжя, 6 листопада 2015 р.) *Доповідь: Спочатку чужий потім свій: трансформація образу кримських татар в європейській гравюрі XVII – XIX ст.*

Всеукраїнська науково-практична конференція пам'яті професора А.В. Бойка «Історія Степової України XVII–XX століття» (Запоріжжя, 6 червня 2015 р.) *Доповідь: Живопис та графіка на світових аукціонах, як джерела з історії Південної України (кінець 18 – перша половина 19 ст.).*

Всеукраїнська наукова конференція «VI Новицькі читання» (Запоріжжя, 7 жовтня 2015 р.) *Доповідь: Інформативні особливості гравюр пірата і художника Л. Гарнеря.*

Науково-практична конференція «Запорізькі єврейські читання – 2016» (Запоріжжя, 14–15 квітня 2016 р.) *Доповідь: «Єврейське» та «тюркське» у європейському візуальному образі караїмів Криму.*

Всеукраїнська наукова конференція «VIII Новицькі читання» (Запоріжжя, 21 жовтня 2016 р.) *Доповідь: Дніпровське Надпорожжя у візуальній спадщині мандрівників та художників XVIII–першої половини XIX ст.*

Щорічна науково-практична конференція викладачів, науковців, молодих учених, аспірантів та студентів «Тиждень науки–2017» (Запоріжжя, 18–21 квітня 2017 р.) *Доповідь: Живопис та влада: Академія мистецтв в системі управління Російської імперії.*

Всеукраїнська наукова конференція на знак вшанування пам'яті професора А.В. Бойка «Історія Степової України XVII–XX століття» (м. Запоріжжя, 19–20 травня 2017 р.) *Доповідь: Візуалізація міст Північного Причорномор'я у XVII ст. за спогадами Е. Клеємана.*

Всеукраїнська наукова конференція «ІХ Новицькі читання» (Запоріжжя, 19–20 жовтня 2017 р.) *Доповідь: Осада Очакова 1788 р.: протистояння Г. Потьомкіна та О. Суворова.*

Науково-практична конференція «Запорізькі єврейські читання – 2019» (Запоріжжя, 6 квітня 2019 р.) *Доповідь: Євреї Криму в зображальній традиції останньої третини 18 ст.*

Всеукраїнська науков конференція на знак вшанування пам'яті професора А. В. Бойка «Історія Степової України XVII–XX століття» (Запоріжжя, 17 травня 2019 р.) *Доповідь: Формування візуального образу Північного Причорномор'я в гравюрах середньовіччя та раннього модерного часу.*

V Міжнародна науково-практична конференція «Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави» (Одеса, 26 квітня 2013 р.) *Доповідь: Роль живописи в функціонуванні государственных идеологических концепцій.*

Восьмий міжнародний конгрес українців (Київ, 21–23 жовтня 2013 р.) *Доповідь: Т.Г. Шевченко як «фотограф»: особливості візуалізації Аральської експедиції О.Бутакова в малюнках поета.*

Міжнародна науково-практична конференція «Художня культура та освіта: традиції сучасність, перспектива» (Мелітополь, 25 жовтня 2013 р.) *Доповідь: Образи кримських татар в літографіях Карло Босолли*

Międzynarodowa, interdyscyplinarna konferencja naukowa «Obce/swoje Miasto i wieś w literaturze i kulturze ukraińskiej» (Krakow, 22–24 maja 2014).

Доповідь: На кордоні християнського та ісламського світів: особливості південноукраїнських міст в літографіях Карло Босоллі

Міжнародна наукова конференція «Українське козацтво та тюркський світ в кінці 15 – першій третині 19 ст.» (Капулівка–Нікополь 18–20 липня 2014 р.) *Доповідь: Жінка, шинок та чумаки в живопису.*

Перша Міжнародна наукова конференція «Крим в історії України», присвячена 700-річчю спорудження мечеті хана Узбека в Старому Криму (Київ, 2 грудня 2014 р.) *Доповідь: «У пошуках «Новоросії»: місце регіону у ментальній географії європейських мандрівників»*

Міжнародна наукова конференція «Підземний простір: освоєння, вивчення, вторинне використання» (Запоріжжя–Василівка, 25–26 вересня 2015 р.) *Доповідь: Печерні міста Криму у європейській гравюрі першої половини XIX ст.*

Друга Міжнародна наукова конференція «Крим в історії України», присвячена 160-й річниці капітуляції Росії у Кримській війні 1853–1856 рр. (Київ, 8 жовтня 2015 р.) *Доповідь: «Альбом гравюр П. Сумарокова «Досуги кримського судьи или второе путешествие в Тавриду»: дискусійні питання атрибуції та інтерпретації».*

Міжнародна науково-практична конференція «Німецький науково-культурний рух Бессарабії: історія та перспективи» (Тарутине, 17–18 жовтня 2015 р.) *Доповідь: Погляд з Німеччини: особливості візуальної відображення Північного Причорномор'я в роботах И.Г. Гейслера.*

X Міжнародна конференція «Болгари у Північному Причорномор'ї» (Білгород-Дністровський, 4 вересня 2016 р.) *Доповідь: Особливості візуалізації балканських народів Північного Причорномор'я кін. 18 – сер. 19 ст. в образотворчих джерелах.*

IV Международная научно-практическая конференция к 420-летию дарования Витебску магдебургского права «Актуальные проблемы источниковедения» (Витебск, 20–21 апреля 2017 г.) *Доповідь: Названия произведений живописи и графики как исторический источник: к постановке проблемы*

2018 MAG Summer Convention (Львів, 27–29 червня 2018 р.) *Доповідь: «Visual Familiarization» with River Dnipro and Dnipro Rapids in Artistic Practices of the end of 18th – first half of the 19th century» («Візуальне освоєння» Дніпра та Дніпровських порогів у художніх практиках кінця XVIII – першої половини XIX ст.).*

Міжнародна наукова конференція ІХ Дриновські читання «Чорне море та Причорномор'я як контактна зона цивілізацій та культур» (Харків, 22–23 листопада 2018 р.). *Доповідь: Візуальне «освоєння» Чорного моря Російською імперією у другій половині XVIII століття: аналіз ідеологічних конструктів*

Міжнародна наукова конференція «Ріки Степової України: екологічна історія» (Запоріжжя, Україна, 11-12 вересня 2020 року) *Доповідь: Дніпровське Надпорожжя в роботах художників кінця XVIII – першої половини XIX ст.*

Training seminar for Ukrainian educators teaching Jewish heritage in your class. Using Jewish cemeteries in education (24-25 November 2020) *Доповідь: Єврейське кладовище в Запоріжжі: особливості відновлення та шляхи використання в освітній діяльності.*

Науково-практична конференція «Історія степової України: стратегії дослідження та репрезентації» (Запоріжжя, 15-16 жовтня 2021 року) *Доповідь: Види Хортиці в 1845 р.: «провінційний погляд олександрійського художника В. Хіжняка.*

Наукові інтереси

Візуальна історія, історія художнього «освоєння» Північного Причорномор'я XVIII-XIX ст.

Посилання на наукометричні бази

Web of Science:

https://mjl.clarivate.com:/search-results?issn=2519-058X&hide_exact_match_fl=true&utm_source=mjl&utm_medium=share-by-link&utm_campaign=search-results-share-this-journal
https://mjl.clarivate.com:/search-results?issn=2519-058X&hide_exact_match_fl=true&utm_source=mjl&utm_medium=share-by-link&utm_campaign=search-results-share-this-journal

Google Scholar:

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=8zMb7msAAAAJ&hl=ru&oi=sra>

ORCID:

<https://orcid.org/0000-0002-0785-7758>